

Σχολικός εκφοβισμός, μία μορφή επιθετικής συμπεριφοράς (Αθανάσιος Κολιοφούτης, Δρ. Θεολογίας - Εκπαιδευτικός)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ο ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ (BULLYING) ΩΣ ΜΕΙΖΟΝ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΙΜΕΝΑ: ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

α) Ορισμός και Πολυπλοκότητα του Προβλήματος.

Με τον όρο «σχολικός εκφοβισμός» εννοούμε την επιθετική[1] εκείνη συμπεριφορά που είναι εσκεμμένη, απρόκλητη και επαναλαμβανόμενη, αποτελεί κατάχρηση εξουσίας και εμπεριέχει ανισότητα στη δύναμη, αντικειμενική (π.χ. σωματική) ή αντιληπτή (π.χ. προσωπικότητας). Εν ολίγοις, κατευθύνεται προς εκείνα τα θύματα που εκλαμβάνονται από τους θύτες (έναν ή πολλούς μαζί) ως αδύναμα, είτε σωματικά, είτε ψυχολογικά . Πρόκειται με άλλα λόγια για «μια επαναλαμβανόμενη καταπίεση, ψυχολογική ή σωματική, ενός λιγότερο δυνατού προσώπου από ένα άλλο πρόσωπο ή ομάδα προσώπων με περισσότερη δύναμη[2]».

Για να χαρακτηρίσουμε τελικά ένα φαινόμενο ως «σχολικό εκφοβισμό» θα πρέπει να συνυπάρχουν τα ακόλουθα πέντε στοιχεία: α. ασυμμετρία δύναμης αυτών που εμπλέκονται, δηλ. ο θύτης υπερέχει πάντοτε σε δύναμη από το θύμα. Η υπεροχή αυτή, βέβαια, δεν είναι μόνο σωματική – μυϊκή, αλλά μπορεί να συνδέεται με την κοινωνική θέση και το ρόλο του μαθητή μέσα στο σχολείο, ή ακόμη και με τις λεκτικές ή κοινωνικές του δεξιότητες. β. Η άσκηση δύναμης συμπορεύεται με μία άδικη μεταχείριση, η οποία αντιβαίνει στα ανθρώπινα δικαιώματα. γ. Η επανάληψη του πλήγματος, δηλαδή κάτι που συμβαίνει όχι μία φορά, αλλά αρκετές. δ. Η ευχαρίστηση που εισπράττει ο θύτης από την ενέργειά του αυτήν και τέλος ε. Η καταπίεση που βιώνει το θύμα[3].

Ο σχολικός εκφοβισμός είναι ένα πολυσύνθετο γεγονός, στο οποίο οι ρόλοι που εμφανίζονται δεν είναι μόνο δύο αλλά οχτώ: Γίνεται λόγος για α. τον δράστη, ο οποίος φανερά δρα εναντίον κάποιου συμμαθητή του, β. το πρωτοπαλίκarlo, που βοηθά τον δράστη στο έργο του, γ. τον υποστηρικτή, ο οποίος εμψυχώνει κυρίως λεκτικά τον δράστη, δ. τον παθητικό υποστηρικτή, ο οποίος ταυτίζεται με την ενέργεια του δράστη χωρίς όμως να συμμετέχει ενεργά, ε. τον αμέτοχο θεατή, ο οποίος απλώς παρακολουθεί σαν περίεργος χωρίς να συμμετέχει, στ. τον παθητικό υπερασπιστή, ο οποίος αντιλαμβάνεται τη δύσκολη θέση του θύματος και το συμπονά, ζ. τον υπερασπιστή, ο οποίος προσπαθεί να βοηθήσει το θύμα όχι όμως με χρήση βίας και η. το θύμα, που είναι ο τελικός αποδέκτης όλων των παραπάνω[4].

Η αναπτυξιακή πορεία του φαινομένου έχει επίσης σύμφωνα με τους επιστήμονες,

βαθιές ρίζες: Οι σχέσεις θυματοποίησης αρχίζουν να διαμορφώνονται από την νηπιακή ηλικία του παιδιού (από πέντε ετών και πάνω) και να αποκτούν σταθερό χαρακτήρα περίπου στο τέλος της προσχολικής εκπαίδευσης[5]. Η σωματική επιθετικότητα αποτελεί την πρωταρχική μορφή εκδήλωσης επιθετικής συμπεριφοράς, η οποία φθάνει στο αποκορύφωμά της στα τρία περίπου χρόνια [6]. Καθώς, όμως, αναπτύσσονται σταδιακά οι γνωστικές, κοινωνικές και γλωσσικές ικανότητες, η άμεση επιθετικότητα (κυρίως η σωματική) μειώνεται σταδιακά, ενώ παράλληλα οι έμμεσες μορφές επιθετικότητας εκδηλώνονται συχνότερα. Οι έμμεσες μορφές επιθετικότητας παρατηρούνται συχνότερα σε παιδιά μέσης παιδικής ηλικίας και σε έφηβους[7] .

[Συνεχίζεται]

[1] Ο σχολικός εκφοβισμός είναι μια μορφή επιθετικής συμπεριφοράς αν και για τους λόγους που παρατίθενται παρακάτω δεν ταυτίζεται με την επιθετικότητα: Smith, P.K., «The Silent Nightmare: Bullying and Victimisation in School Peer Groups», *The Psychologist: Bulletin of the British Psychological Society* 4, 1991, σσ. 243-248.

[2] Rigby, K., *Bullying in Schools: and What to do about It*, London 1996, σ. 15.

[3] Στογιαννίδης Α., «Σχολικός Εκφοβισμός: Μια Σύγχρονη Αυτοκριτική για την Απουσία Αναζήτησης Ενός Βαθύτερου Νοήματος Ζωής», *Σύνθεσις* 3, 2013, σ. 273.

[4] Όπ. παρ. σ. 274.

[5] Hanish, L.D., Martin, C.L., Fabes, R.A., Leonard, S., & Herzog, M, «Exposure to externalizing Peers in Early Childhood: Homophily and Peer Contagion Processes», *Journal of Abnormal Child Psychology* 33, 2005, σσ. 267-281. Βλ. σχ. Βλάχου Μ., *Σχολικός Εκφοβισμός, Θυματοποίηση σε παιδιά Προσχολικής Ηλικίας: Ενδοπροσωπικοί και Περιβαλλοντικοί Παράγοντες* (Διδακτ. Διατρ.), Βόλος 2011, σ. 27.

[6] Vaillancourt, T., Miller, J., Fagbemi, J., Cote, S., & Tremblay, R.E., «What predicts Early Indirect Aggression Trajectory Group Membership? A nationally Representative Longitudinal Study of Canadian Children aged 2 to 10», *Aggressive Behavior* , 33, σσ. 1-13. Βλ. σχ. Βλάχου Μ., όπ. παρ. σ. 29.

[7] Underwood, M.K., *Social Aggression Among Girls*, New York 2003.